

Lời đầu sách

Từ trước năm 1945, nhà thơ Thâm Tâm đã rất nổi tiếng với tác phẩm Tổng biệt hành, cùng lời bình của nhà phê bình văn học Hoài Thanh: “thấy sống lại cái không khí riêng của nhiều bài thơ cổ. Điệu thơ gấp. Lời thơ gắt. Câu thơ rắn rỏi, gân guốc. Không mềm mại uyển chuyển như phần nhiều thơ bây giờ. Nhưng vẫn đượm chút băng khuâng khó hiểu của thời đại...” và những bài thơ trong “huyền thoại” về thi sĩ bí ẩn T.K.Kh: Gửi T.T.Kh., Màu máu Tigôn, Dang dở.

Thâm Tâm không chỉ làm thơ. Ông là một cây bút đa tài, viết nhanh, viết khỏe với đủ thể loại truyện ngắn, truyện vừa, kịch... và cả vẽ minh họa. Như nhà văn Vũ Bằng nhận xét: “Thâm Tâm là một người có một cái tài đa diện: cũng như một người làm báo viết về mục gì cũng được, anh viết về đủ loại truyện và kịch: tâm lý xã hội, cổ tích, trào phúng, lịch sử, phong tục...”

Bao trùm trong sáng tác của Thâm Tâm là màu sắc văn hóa Đông Phương đặc sắc. Có lẽ vì vậy truyện cổ tích, dã sử và đồng thoại viết cho thiếu nhi của ông rất gần gũi, tựa như những sáng tác dân gian, nhưng lại có những nét mới lạ và độc đáo, đôi khi ta có cảm giác không biết những truyện đó ông sáng tác trước hay dân gian sáng tác trước.

Cũng là các tích truyện ta có thể gặp trong văn học dân gian, nhưng Thâm Tâm phát triển câu chuyện một cách phong phú, hấp dẫn với những ý nghĩa sâu sắc, chứa đựng triết lý thâm thúy, kiến thức rộng. Truyện có nhiều tầng ý nghĩa cho các lứa tuổi cảm nhận: Trẻ em cảm nhận câu chuyện đồng thoại ngộ nghĩnh, hấp dẫn, tiếp thu những kinh nghiệm đời sống, khoa học thường thức và những bài học phát triển nhân cách; người lớn suy ngẫm về các tầng triết lý sâu xa, nhân tình thế thái và giá trị nhân văn cao cả của câu chuyện.

Truyện thiếu nhi của ông in thường kì trên các tờ Truyền bá, Phổ thông bán nguyệt san... từ năm 1942 đến 1945, đa phần chưa in thành sách hay in lại trên báo chí sau này. Những tờ tạp chí quý hiếm đó được gia đình tìm thấy ở Thư viện Quốc gia Pháp, hoặc do các nhà sưu tầm sách cung cấp.

Với mong muốn góp phần giới thiệu với bạn đọc nhỏ tuổi những sáng tác dành cho thiếu nhi của Thâm Tâm, chúng tôi đã chọn lọc và tập hợp in thành ba tập. Gồm: Hai cây hoa nhài – tập hợp các truyện cổ tích, Thuồng luồng ở nước – tập hợp các truyện dã sử, và Con rùa đội vệt – tập hợp các truyện đồng thoại. Trong sách, có kèm minh họa đã in trong các bản gốc trên tạp chí Truyền bá và Phổ thông bán nguyệt san, của họa sĩ Thịnh Đen, Nguyệt Hồ, hay của chính tác giả, do gia đình cung cấp.

Xin trân trọng cảm ơn tác giả, các họa sĩ, gia đình tác giả và các nhà sưu tầm đã tạo điều kiện để tác phẩm đến được với bạn đọc! Rất mong bộ sách mang lại nhiều ý nghĩa quý báu tới độc giả.

Nhà xuất bản Kim Đồng

***Hai cây
hoa nhài***

Đẻ ra dê

Có hai vợ chồng nhà nọ, tuổi đã già mà số hiếm hoi, chưa có con cái gì. Thường thường đôi vợ chồng ấy vẫn cố ăn ở hiền lành phúc đức, và đi lễ bái hết đền này chùa nọ, để cầu tự lấy một chút nối dõi về sau.

Một buổi chiều, người vợ về qua một cánh đồng cỏ xanh non non như là tơ, bỗng trông thấy một con dê nhà ai đương gặm cỏ giữa cánh đồng, sắc lông trắng phau phau, cũng non non như là tơ, mà thật là xinh xắn mũm mĩm như một đứa bé rất đẹp vậy.

Người đàn bà nghĩ đến mình không bao giờ có một đứa con bé để mà yêu, lấy làm buồn lắm, bèn ao ước rằng:

- Giá mà Giời thương ta hơn một chút, Giời cứ cho ngay ta một con dê xinh xắn kia thôi, có lẽ ta cũng đỡ tẻ cái tuổi già. Ui chao con dê mới trắng mới đẹp làm sao chứ. Dê ơi dê! Mà y có phải là dê thần đấy không? Mà y có phải là dê thần thì mà y hãy theo ta về, tội gì ở mãi cánh đồng này, cỏ không cao và nước không trong vắt.

Người đàn bà vừa nói dứt lời, chớp mắt một cái thì con dê mơn mớn đã biến mất lúc nào. Suốt cánh đồng lại chỉ toàn một màu xanh thắm.

Người đàn bà đi một thôi đường nữa, bỗng lại trông thấy bên lối đi có một cái xác con dê ghẻ nằm chết dí không biết tự bao giờ. Sẵn lòng thương người thương vật, bà ta lấy con dao quai giắt bên mình mà đào một cái hố chôn cho xác dê. Giá như người khác tham lam, thì chôn xong, bà ta đã khẩn rằng:

- Dê ơi dê, ta chôn cho mày mồ yên mả đẹp, mày hãy phù hộ cho ta chóng có một đứa bé trắng như con dê trắng ở giữa đồng cỏ xanh.

Nhưng đáng nhẽ nói như thế để có lợi cho mình, bà ta lại chỉ khấn:

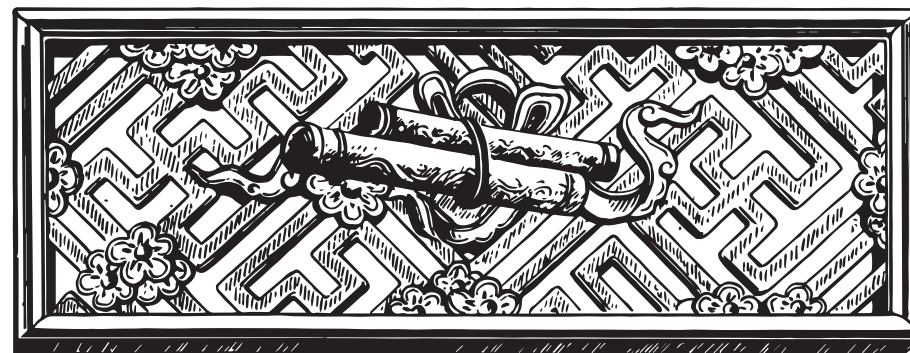
- Dê ơi dê, ta đi qua đây, sẵn có dao lưng mới chôn cho mày, ví mồ không yên, mả chẳng đẹp mày cũng đừng oán ta đấy nhé.

Không, hồn con dê ghẻ ấy không oán người đàn bà, bởi vì con dê ghẻ chết khô ấy chính là con dê trắng vừa biến thành, để thử lòng người đàn bà kia chơi. Con dê trắng chính là con dê thần. Nhưng con dê thần không theo người đàn bà, nếu người ấy chỉ yêu con dê trắng đẹp, mà không biết thương con dê ghẻ nằm chết bên đường kia.

Đêm hôm ấy, người đàn bà thấy có một sự lạ ở trong người. Nghĩa là thần dê đã đầu thai vào trong bụng vậy. Bà ta mang nghén đúng mười hai tháng mới đẻ. Khi sắp đẻ, ai cũng mong ước một đứa con trai đẹp như Tiên đồng, hay cùng ra chẳng nữa thì là một đứa con gái xinh như Ngọc nữ. Vậy mà đẻ rồi, thì ai cũng kinh ngạc, bởi đứa bé không phải là... đứa bé, không phải là người, lại chính là con dê lông trắng như tuyết, một con dê mà người đàn bà đã gặp ở trên cánh đồng cỏ xanh mơn mớn.

Mọi người đều cho đó là một cái quái thai, bàn nhau nên đem vất vào rừng. Nhưng bà mẹ nhất định giữ lại nuôi. Dê ta còn nhỏ thì bú sữa mẹ, dần dần cũng cai sữa, và ăn... cơm, chứ không ăn cỏ như các loài dê đồng. Nó lại biết nói tiếng người, cười như thật, khóc cũng như thật, chứ không “be be”. Tuy nhiên, nó vẫn đi bằng cả bốn chân, chứ không thể đi hai chân như người.

Dê nhớn lên, không biết làm gì để giúp đỡ cha mẹ cả. Nó không có tay mà lại. Nhưng nó chăn súc vật thì thật là tài. Như thế, cũng làm vui lòng cho cha mẹ được chút ít.

Dê lấy vợ!

Thấm thoát, hai vợ chồng nhà nọ đã già rồi. Bà vợ, một buổi chiều, ngồi buồn, nhìn thấy đứa cháu nhà hàng xóm, mới than rằng:

- Người ta thì cháu đàn con đông, mình thì trợ trọi có một mống lại là... dê, còn mong gì có cháu nhỏ như kia mà ẵm nữa!

Dê nghe mẹ nói, mới thưa rằng:

- Mẹ muốn có cháu ư? Thế thì mẹ lấy vợ cho con đi. Mẹ lấy vợ cho con, thì chẳng bao lâu mà mẹ đã có cháu trên tay để ẵm.

Bà mẹ phì cười, bảo:

- Mày thì ai người ta thêm gả con gái cho, mà cũng đòi tấp tễnh lấy vợ. Thôi, cứ im ngay đi, không có ai người ta nghe biết, người ta cười cho cả đến mẹ nữa, con ơi!

Nhưng dê không chịu im, dê nhất định nài:

- Xin mẹ cứ đi hỏi vợ cho con, con cam đoan rằng thế nào người ta cũng gả.

Bà mẹ vẫn giẫy nẩy lên:

- Không, chịu thôi, tao chịu thôi. Mà có phải là người đâu, mà đòi người ta gả vợ!

Dê phụng phịu làm nũng mẹ:

- Nhưng mẹ cứ đi hỏi cho con xem nào. Xem người ta có dám gả không nào. Hình thù của con là dê, nhưng con có phải là dê thật đâu, mà không lấy được vợ, hờ mẹ?

Bà mẹ nghe con nói hơi hơi có lí, bèn ậm ừ:

- Đã đành như thế, nhưng không có ai gả con gái cho một người hình thù giống dê, thì sao? Thôi con đừng nên mơ tưởng đến chuyện ấy nữa, chẳng bõ làm một trò cười.

Dê ta ức lắm, bèn dọa mẹ:

- Nếu mẹ không hỏi vợ cho con, thì con đi hỏi lấy, con đi hỏi cho kì được vợ, thì thôi.

Bà mẹ vội vàng nhận lời:

- Ờ, thì tao hỏi, nhưng cũng phải thông thả đã chứ, còn phải kén chọn chứ. Mà cứ sồn sồn lên thế, mà cứ chực cùn cợn bốn cái chân kia đến nhà người ta để hỏi con gái người ta, không sợ người ta cười cho thối óc ra à? Việc vợ chồng cũng phải có lễ nghĩa, cũng phải có cha mẹ lo liệu chứ. Cứ để tao liệu dần dần xem.

Dê liền tỉ tê:

- Mẹ chả cần xem gì nữa cả, con đã chấm được một món rồi. Có nhà ông Lý sinh được ba cô con gái cùng đẹp cả, mẹ đến đấy mà hỏi cho con.

Lại một lần nữa, bà mẹ giẫy nảy lên:

- Ủi chao ôi, nhà ông Lý ấy à, nhà ông Lý có thừa con gái cũng chẳng gả cho con đâu, mà con mơ ước.

Nhưng dê ta nản nỉ mãi, bà mẹ chiều con, đánh liều cứ đi hỏi xem sao. Giấu cau đem sang ông Lý cũng nhận vì tin rằng một người để ra hình dê mà nói được tiếng người, tất phải là thần tiên chi đó, và tất có sự lạ về sau này.

Tuy nhiên, ông Lý cần hỏi các con xem có cô nào bằng lòng không đã. Cả ba cô con gái cùng chưa chồng. Ông gọi cô nhớn ra bảo trước:

- Con có bằng lòng lấy cậu Dê ở xóm Đoài không?

Tức thì, cô nhớn chu lăn chéo lộn:

- Giời ơi là giời! Ai lấy chồng là một con dê cho được! Con thì con chịu. Anh chàng tốt đẹp ấy xin nhường lại cho cô Hai.

Ông Lý lại gọi cô Hai ra hỏi:

- Cậu Dê ở xóm Đoài muốn xin con làm vợ, con có bằng lòng không?

Cô này không chu lăn chéo lộn như chị, nhưng mỉa mai:

- Thưa, con làm gì có phúc mà làm vợ cậu đẹp như tiên ấy ạ! Đẹp như tiên ấy, chắc chỉ có em con bằng lòng, bởi vì em con vẫn ước lấy tiên.

Nói xong, cô Hai chạy tọt vào buồng, cười sằng sặc rồi với chị cùng một giọng chế giễu cô Ba. Cô em út vốn thùy mị, hiền lành, hay bị các chị bắt nạt, nên khi thấy hai chị bảo:

- Thày đã gả mày cho cậu dê ở xóm Đoài rồi đấy, cậu Dê đẹp như tiên, thôi tha hồ mà sướng đời, em nhé!

Cô Ba chỉ cười:

- Phận em là gái, thầy đã bằng lòng gả cho ai thì em cũng phải theo chứ sao, hà tất cứ đẹp như tiên em mới bằng lòng đâu, mà hai chị phải nói thế.

Cô Cả lại bắt chước tiếng dê kêu “be be”, còn cô Hai lại bắt chước chân dê đi cùn cợn, mà chế em rằng:

- Thì cậu Dê đẹp như tiên thật đấy mà lại. Ai nói dối mày làm gì, mày cứ ra mà xem, khắc rõ.

Cô Ba chưa kịp nói sao, thì ông Lý đã gọi. Lẽ tất nhiên là cô bằng lòng lấy cậu Dê.

Đám cưới Dê lấy vợ được cả làng đi xem vui vẻ lắm. Nhưng người ta xem mặt cô dâu thì ít, mà tranh nhau xem mặt chú rể

